

УДК: 316

Doç. Dr. Erkan EFİLTİ
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.
Bişkek, Kırgızistan. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fak. Konya, e-
mail: erkan.efilti@manas.edu.kg / efilti71@gmail.com
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-1158-5764>, Türkiye.
Rakiya OSMON KIZI
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı. Bişkek, Kırgızistan.
e-mail: osmonovarakya@gmail.com

KÖYDEN ŞEHRE OKUMAYA GELEN LİSE ÖĞRENCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN İNCELENMESİ

Bu araştırma amacı, köyden şehre okumaya gelen lise öğrencilerin sorunların incelenmektir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Kırgızistan'daki Bişkek şehrinde yer alan 2021-2022 okul yılında köyden şehre okumaya gelen lise öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmaya gönüllü 10 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplamak için, nitel araştırma yönteminden yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu çalışmada görüşmeler katılımcıların izni alınarak görüşme yapılan ortamda telefonda ses kayıt altına alınmıştır ve veri toplama işleminden önce katılımcılara çalışmanın amacı açıklanmış, kimlik bilgilerin gizli tutulacağı ve istedikleri taktirde görüşmeyi bırakabilecekleri sözlü olarak ifade edilmiştir. Araştırma sonucu elde edilen verilerin çözümlenmesinde nitel analiz tekniğinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda köyden şehre okumaya gelen lise öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar; dil konusunda zorlanmak, kültürel farklılık, ekonomik düzeyde, kalabalık ortam içinde olmaktan çok sıkılmak, havasından çok zorluk çekmek, kıyafetlerinin şehirde yaşayanlara göre farklı olması, sınıfta farklı bölgeden gelen öğrencilerin ayrımcılık yapması, okula yeni başladığı zamanda öğretmenlerle ilişki kurmakta zorlanmak, okulda kendini yalnız hissetmek, okul çok büyük olduğu için sınıf ve diğer yerleri bulmakta zorlanmak, kültürel farklılıktan dolayı arkadaş edinmekte güçlük çekmesi, ilgi alanları farklı olduğu için arkadaş edinmekte güçlük çekmesi, bölgesel ayrımcılıktan dolayı arkadaş edinmekte güçlük çekmesi, ailenin özlenmesi, başkalarının desteğine ihtiyacı duyması, para sıkıntısının yaşamak, evin okuldan uzak olması, yaşadığı akrabaların evinde kendisini rahat hissetmemesi, yurda alışamadıkları sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonuçları başka konu ile yapılan araştırmalarla tartışılmıştır ve öneride bulunmuştur.

Anahtar kelime: Okul, lise uyum, ergenlik, arkadaşlık.

Эркан Эфилти, PhD доцент
erkan.efilti@manas.edu.kg / efilti71@gmail.com
“Манас” КТУ, педагогика бөлүмү
Нежметтин Эрбакан университети, Кония, Түркия
Ракия Осмон кызы, студент
osmonovarakya@gmail.com
“Манас” КТУ, педагогика бөлүмү, Кыргызстан

АЙЫЛДАН ШААРГА ОКУУГА КЕЛГЕН ЖОГОРКУ КЛАССТЫН ОКУУЧУЛАРЫНЫН ТУШ БОЛГОН КӨЙГӨЙЛӨРҮН ИЗИЛДӨӨ

Бул изилдөөнүн максаты - айылдан шаарга окууга келген жогорку класстын окуучуларынын көйгөйлөрүн изилдөө. Изилдөөдө сапаттык изилдөө методдорунан алынган сүрөттөөчү изилдөө модели колдонулган. Изилдөө боюнча жумушчу топ 2021-2022-окуу жылында Бишкекке, Кыргызстандын башка шаарларына айылдан окууга келген жогорку класстын окуучуларынан турат. Изилдөөгө 10 ыктыярдуу студент катышкан. Изилдөөдө маалыматтарды чогултуу үчүн сапаттык изилдөө ыкмасынан алынган жарым

структуралаштырылган маектешүү формасы колдонулган. Маектешүү катышуучулардын уруксаты менен телефон аркылуу жазылып, маалыматтарды чогултуудан мурун катышуучуларга изилдөөнүн максаты жарыяланып, оозеки түрдө алардын ыйгарым укуктары жашыруун бойдон кала тургандыгы жана кааласа, маектешүүнү токтото алары айтылган. Изилдөөнүн натыйжасында алынган маалыматтарды талдоодо сапаттык анализ ыкмасы жана контексттик анализ ыкмасы колдонулган. Изилдөөнүн натыйжасында, айылдан шаарга окууга келген мектеп окуучулары туш болгон көйгөйлөр: талыкпай иштөө, маданий айырмачылыктар, экономикалык деңгээл, эл жашаган чөйрө, аба, кийим-кече, класстагы дискриминация, ар кайсы аймактардан келген студенттер, мугалимдер менен мамиле түзүү, өзүн жалгыз сезүү, ар башка кызыкчылыктар маданий айырмачылыктардан улам дос табуу кыйынчылыгына ээ болушат. Ал эми аймактык дискриминациядан улам, досторду табуу, үй-бүлөнү сагынуу, башкалардын колдоосуна муктаж болуу, акча үчүн күрөшүү, мектептен алыс үйдө болуу, туугандарынын үйүндө өзүн ыңгайсыз сезүү кыйын, жатаканага көнө албоо болот деген жыйынтыкка келген. Изилдөөнүн натыйжалары талкууланып, башка маселелер боюнча изилдөө сунушталды.

Өзөктүү сөздөр: мектеп, орто мектеп, жаштык, достук.

Эркан Эфилти, PhD доцент, КТУ «Манас»
Университет Некметтина Эрбакана
Кония, Турция
erkan.efilti@manas.edu.kg / efilti71@gmail.com
Ракия Осмон кызы, e-mail: osmonovaraku@gmail.com
студент, КТУ «Манас», Кыргызстан

ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОБЛЕМ СТАРШЕКЛАССНИКОВ, ПРИЕЗЖАЮЩИХ НА УЧЕБУ ИЗ СЕЛЬСКОЙ МЕСТНОСТИ В ГОРОДСКУЮ

Целью данного исследования является изучение проблем старшеклассников, приезжающих на учебу из сельской местности в городскую. В исследовании использовалась описательная исследовательская модель, основанная на качественных методах исследования. Исследовательская рабочая группа состоит из старшеклассников, приехавших в Бишкек Кыргызстана, на учебу из сельской местности в городскую в 2021-2022 учебном году. В исследовании приняли участие 10 студентов-добровольцев. Для сбора данных исследования использовалась полуструктурированная форма интервью, полученная на основе метода качественного исследования. В этом исследовании интервью записывались по телефону с разрешения участников, и перед сбором данных участники были проинформированы о цели исследования и устно проинформированы о том, что они останутся анонимными и что они могут прекратить интервью, если захотят. При анализе данных, полученных в результате исследования, использовались метод качественного анализа и метод контекстуального анализа. В результате исследования выделены следующие проблемы, с которыми сталкиваются школьники, приехавшие учиться из села в город: тяжелая работа, культурные различия, экономический уровень, климатические отличия, воздух, одежда, региональные отличия, классовая дискриминация, новая школа, но при взаимодействии с учителем в школе сталкиваются с трудностями, чувствуют себя одинокими, в школе, находят очень большой класс и усердно работают в других местах, с трудом заводят друзей из-за культурных различий и разных интересов. С региональной дискриминацией связано то, что скучают по своей семье, не могут завести друзей, далекое расположение дома от школы, нужда в поддержке окружающих, борьба за деньги, неудобное чувство в доме родственников, неудобство в общежитии. Были обсуждены результаты исследования и предложены исследования по другим вопросам.

Ключевые слова: школа, вуз, молодежь, дружба.

Doç. Dr. Erkan EFİLTİ, Kyrgyz-Turkish Manas University, Department of Pedagogy

*Guidance and Psychological Counseling
Necmettin Erbakan University, Konya, Turkey
erkan.efilti@manas.edu.kg / efilti71@gmail.com*

*Rakıya OSMON KYZY
Kyrgyz-Turkish Manas University, Department of Pedagogy, Student
e-mail: osmonovarakya@gmail.com*

INVESTIGATION OF THE PROBLEMS FACED BY HIGH SCHOOL STUDENTS FROM THE VILLAGE TO THE CITY

The aim of this research is to examine the problems of high school students who come to the city to study. In the research, descriptive research model, one of the qualitative research methods, was used. The study group of the research consists of high school students who came to the city from the village to study in the 2021-2022 school year in the city of Bishkek in Kyrgyzstan. Ten students voluntarily participated in the study. A semi-structured interview form from the qualitative research method was used to collect data in the research. In this study, the interviews were audio recorded on the phone in the interview environment with the permission of the participants, and before the data collection process, the purpose of the study was explained to the participants, it was verbally stated that their identity information would be kept confidential and that they could leave the interview if they wished. Content analysis method, one of the qualitative analysis technique, was used in the analysis of the data obtained as a result of the research. As a result of the research, the problems faced by high school students who came to the city from the village to study; having difficulties with language, cultural differences, being economically bored with being in a crowded environment, having a hard time with the weather, having different clothes compared to those living in the city, discrimination by students from different regions in the classroom, having difficulty in establishing relationships with teachers when they just started school, feeling lonely at school, having difficulty in finding classrooms and other places because the school is too big, having difficulty making friends due to cultural differences, having difficulty making friends because of different interests, having difficulty making friends due to regional discrimination, missing family, needing support from others, money He has reached the conclusion that they are experiencing hardship, being away from school, not feeling comfortable in the home of their relatives, and that they cannot get used to the dormitory. The results of the research were discussed with the researches made on another subject and suggestions were made.

Key words: *School, high school adjustment, adolescence, friendship.*

Lise öğrenciliği, birçok gencin düşlerinde ve hayallerinde özlemle istenen ve beklenen bir yaşam dönemidir. Köyden Şehre okumaya ilk kez başlayan öğrenciler kendileri için yeni, farklı ve yabancı sayılabilecek bir ortamın içine girmektedirler. Liseden farklı bir özgürlük ve özerklik ortamı içinde mesleki dersler, değişik boyutlardaki arkadaşlıklar ve hoca ilişkileri Lise öğrenciliği yaşantısının yeni deneyimleri arasında yer alır (Köksal,1997).

Lisede öğrenci olmak, Lise kazanılan şehirde aileden uzak yaşamak, öğrencilerde kaygı ve stres üretecek bir ortamın oluşmasına sebep olmaktadır. Lise öğrencisi, birey olarak kendi gelişimsel sorunları olan bir kişidir. Lise öğrencisi ne yetişkindir, ne de çocuktur. Genellikle çocukluktan gençliğe ve yetişkinliğe geçme döneminin sıkıntılarını yaşayan bir bireydir. Lise öğrencileri, kendi kimliklerini bulma, çocukluk döneminin değerleri yerine toplum değerlerine uyum sağlama, daha geniş toplumsal ve evrensel değerleri benimseme ve sosyal olgunluğa erişme durumundadırlar (Ercan, 2000).

Liseye hazırlık aşamasında, çocuklara yapılan baskılar, başarı merkezli aile tutumları ve daha farklı faktörler öğrencilerde birçok sorunun oluşmasına neden olmaktadır. Sorunlarını öteleyip çözümü, Liseye yerleştikten sonraya bırakan gençler, Lise ortamında bu sorunlarıyla baş etmeye çalışmaktadırlar (Yıldırı, 1987).

Yetişkinliğe bir adım olarak kabul edilen Lise hayatında, ergenliğin bitişi ile tanımlanamayan bazı sorunlar süregelir. Örneğin, geleneksel sosyal değerler, karşı

cinsiyetteki arkadaşlar, yaşam biçimi konusundaki kaygılar devam edebilir. Özellikle Lise birinci sınıf öğrencilerinin karşılaştıkları, yeni bir ideoloji benimseme, değişik felsefi inançlar edinme gibi değişiklikler öğrencilerin yaşamını etkileyebilir. Pek çok öğrenci, ailelerinin yargı alanlarından uzak kaldığından, onlara karşı isyancı davranışlar; yerini, yeni belirsiz şeylerle ilgili davranışlara bırakabilir ve kişi, bu değişik davranışlar karşısında karmaşa yaşayabileceğinden psikolojik yardıma ihtiyaç duyabilir (Özen,1998).

Yaşamın önemli bir parçasını oluşturan Lise çağı, ergenlik dönemi gibi yaşam krizinin ardından başlaması nedeniyle üzerinde özenle durmayı ve araştırma yapmayı gerektiren bir dönemdir. Öğrencilerin geçirmiş oldukları gelişim aşamasına, farklı ortamlarda bulunma zorunluluğu, değişim koşulları ve çevresel faktörler de eklenince "Lise öğrenimi" olgusu başlı başına bir araştırma konusu haline gelmektedir. Bu açıdan Lise öğrencilerinin ihtiyaçları, problemleri, yaşam sorunları, iletişim sorunları, kimlik gelişimleri, Lise ortamına uyum süreçleri, mesleki tutum girişimleri, psikolojik hizmetlerden faydalanma imkânları ve tutumları, Liselerin psikolojik hizmetler servislerinin daha kapsamlı faaliyet gösterebilmesinde, öğrenciye yönelik kişilik hizmetlerinin geliştirebilmesinde ve daha iyi yapılandırılmasında büyük önem taşımaktadır (Akıncı, 2006).

Liseye geçiş de birçok öğrenci için tedirgin edici ve olumsuz deneyimler içerebilmektedir. Bu nedenle farklı bir eğitim kademesi olan liseye uyum sağlama, öğrencilerin kişisel gelişimi ve akademik başarıları için son derecede önemlidir. Lise öğrencilerinin içinde bulunduğu ergenlik dönemini tanımlamak gerekirse bu dönem, ailelerden duygusal ve psikolojik olarak bağımsızlaşma çabalarının arttığı bir dönem olduğu kadar, sosyal, politik, akademik ve mesleki uyum dönemi olarak da ifade edilebilir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, köyden şehre okumaya gelen lise öğrencilerin karşılaştıkları sorunların incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, nitel bir araştırma yöntemlerinden durum araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi, araştırma yapılan bireylerin sahip oldukları öznel görüş ve deneyimlerinin sistematik olarak incelenebilmesini ve edinilen verilerle bilimsel nitelikli yorumlar yapılabilmesini sağlamaktadır (Ekiz, 2003; Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu Kırgızistan'ın Bişkek bölgesindeki son bir yıl aralığında doğum yapan annelerden oluşmuştur. Grubun belirlenmesinde kolay örnekleme tekniği kullanılmıştır. Annelere ulaşabilmenin kolay yollarından biri olarak, görüşme sorularını onlar için uygun olduğu ortamdan yararlanmak düşünülmüştür. Görüşmeye gönüllü olarak katılmak isteyen Bişkek bölgesinden 10 lise öğrencisi araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur.

Verilerin Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" ile toplanmıştır. Görüşme formun hazırlanması için literatür taraması yapıp konuyla ilgili diğer çalışmalar taranmıştır. Bu görüşme formu, tez danışmanı ile birlikte ilk olarak Türkçe taslak formu hazırlanmıştır ve uzman görüşü alındıktan sonra formda yer alan sorulara son şekil verilmiştir. Uygulamak için Kırgız 'caya ve Rusçaya çevrilmiştir. Kırgız 'caya ve Rusçaya çevrilen görüşme formu alan uzmanları tarafından kontrol edilmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği yapılandırılmış görüşme tekniğine göre daha esnek bir yapıdadır. Bu teknikte, görüşmeyi yapan kişi daha önceden sormayı planladığı soruları içeren bir görüşme protokolü hazırlar. Bunun yanında görüşmeyi yapan kişi görüşmenin akışına göre başka sorularla veya alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilmektedir. Görüşülen kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırılmasını isteyebilir.

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeniyle araştırmalarda kolaylık sağlamaktadır (Türnüklü, 2000).

Verilerin Toplanma Süreci

Veriler, Kasım - Aralık 2021 gerekli izinler sözel olarak alındıktan sonra Bişkek şehrinde bulunan anneler ile yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Veri toplama sürecine başlamadan önce kullanılmak istenen veri toplama aracı için sözel olarak izin alınmıştır.

Bu çalışmada görüşmeler katılımcıların izni alınarak görüşme yapılan ortamda telefonda ses kayıt altına alınmıştır ve veri toplama işleminden önce katılımcılara çalışmanın amacı açıklanmış, kimlik bilgilerin gizli tutulacağı ve istedikleri taktirde görüşmeyi bırakabilecekleri sözlü olarak ifade edilmiştir. Her bir görüşmeye görüşme formu, telefon ve kalem götürülmüştür. Görüşmeler 15-20 dakika arasında yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada görüşme yöntemi ile elde edilen verilerin çözümünde nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir. Önceden belirgin olmayan temaların ve kodların ortaya çıkarılmasına olanak tanır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006,).

Görüşme formu ile toplanan verilerin analizinde, sırasıyla şu süreçler izlenmiştir. Öncelikle annelerle görüşme yapılmış, bu görüşmelerin ses kayıtları yapılmış ve ses kayıtların dinleyerek toplanan bilgiler görüşme formun çıktısına aktarılmıştır. Formun sonuçları öncelikle gözden geçirilerek kontrol edilmiştir ve bilgisayara aktarılmıştır ve tablo şeklinde yapılmıştır

BULGULAR

Araştırmanın birinci sorusu olan “şehre uyum sağlamakta yaşadığı sorunlar nelerdir? sorusu ile ilgili bulgular tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Şehre Uyum Sağlamakta Yaşadığı Sorunlar

Görüşmeciler	Verdiği cevaplar	f	%
A.1, A.3, A.5, A.9, A.11	Dil konusunda zorlanmak	5	29,4
A.1, A.2, A.6, A.11	Kültürel farklılık	4	23,5
A.2, A.10	Ekonomik düzeyde farklılıklar	2	11,7
A.4, A.7	Kalabalık ortam içinde olmaktan çok sıkılmak	2	11,7
A.5, A.10	Havasından çok zorluk çekmek	2	11,7
A.8, A.10	Kıyafetlerinin şehirde yaşayanlara göre farklı olması	2	11,7
Toplam		17	100

Tablo 1. İncelendiği zaman katılımcıların 5 (29,4%) şehre uyum sağlamakta dil konusunda çok zorlandığını belirtmişlerdir. “Ben şehre yeni geldiğimde öncelikle dil konusunda çok zorlandım. Ne tarafa gitsem de her yerde Rusça konuşanlar. Mağazada dolmuşta yemekhanede sadece Rusça konuşanlar, ben bu arada kendi düşüncemi söylemekte hep zorlandım”(A.1). “Şehirde çoğunlukla Rusça konuştuktan dolayı dil problemine karşılaştım”(A.3). “Şehre gelen her çocuğun en önemli problemi dil problemidir. Benim için de ilk geldiğimde en çok problemi dil konusunda çektim. Köy okullarında Rusça çok iyi öğretilmemişti. Kendimi çok basturdum ama yine de Rusça bilmeyince kendimi çok rahat hissetmiyordum (A. 9).

Katılımcıların (23,5%) şehre uyum sağlamakta kültürel farklılık yaşandığını belirtmişlerdir. “Ben şehre ilk geldiğimde insanların sert sert konuşmaları bana ağır geldi. İlk geldiğimde dolmuşa bindiğim zaman buradaki insanların birbirleriyle iletişimi bana alışık

gelmedi”(A. 7). “Ben şehre ilk geldiğimde büyüklerin de küçüklerin de bir birleriyle konuştuğu tarzları bana sert geldi”(A.5.).

Katılımcıların 2(11,7%) şehre uyum sağlamakta kalabalık ortam içinde sıkıldıklarını belirtmişlerdir. “Kalabalık ortam içinde olmaktan çok sıkıldım”(A.4). “Buraya geldiğimde şehrin kalabalık durumu, hareketli bir yaşam bana ağır geldi”(A.7).

Katılımcıların 2 (11,7%) şehre uyum sağlamakta havasından çok zorluk çektiklerini belirtmişlerdir. “Köyün havası temizdi ve kendimi rahat hissediyordum, buranın kirli havası beni çok zordu”(A.5). “Şehirde araba çok olduğu için duman rahatsız etti”(A.10).

Katılımcıların 2 (11,7%) şehre uyum sağlamakta kıyafetlerinin şehrin insanlarından farklı olduğundan sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. “Ben şehre geldiğimde burada ki kızların kıyafetleri çok farklı gelmişti. Sanki moda hep onlarla ama ben modadan dışlanmış gibi hissetmişim” (A. 6). “Şehre alışmakta beni şaşırtan ve bana bir az problem olan şey kıyafet oldu. Kendimi köylü hissettim”(A. 4).

Araştırmanın ikinci sorusu olan “yeni okula uyum sağlamakta karşılaştığı sorunlar nelerdir? Sorusu ile ilgili bulgular tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Yeni Okula Uyum Sağlamakta Karşılaştığı Sorunlar

Görüşmeciler	Verdiği cevaplar	f	%
A.1, A.3, A.5, A.9, A.11	Sınıfta farklı bölgeden gelen öğrencilerin ayrımcılık yapması	5	38,4
A.1, A.2, A.6, A.11	Okula yeni başladığı zamanda öğretmenlerle ilişki kurmakta zorlanmak	4	30,7
A.2, A.10	Okulda kendini yalnız hissetmek	2	15,3
A.4, A.7	Okul çok büyük olduğu için sınıf ve diğer yerleri bulmakta zorlanmak	2	15,3
Toplam		13	100

Tablo 2 incelenmesinde 5 (38,4%) katılımcıların yeni okula uyum sağlamakta sınıfa farklı bölgelerden geldiğinden dolayı sınıf içinde ayrımcılık olduğunu belirtmişler. “Okula yeni geldiğimde Oşlu olduğum için aralarına almak istemediklerini hissedip çok rahatsız olmuşum”(A.3). “Sınıfta farklı bölgeden gelen öğrenciler ortamında ayrımcılık çoktu. Bölgelerden gelenler bölgeye göre ayrımcılık yapıyordu. İlk başta hiç arkadaşım yoktu. Arkadaşım olmadığından kendimi sınıftan dışlanmış gibi hissediyordum”(A.5). “Yeni okulumda başka bölgeden gelenler çok olduğu için bir az ayrımcılık vardı ve ondan zorlanıyordum”(A.11).

Katılımcıların 4 (30,7%) okula uyum sağlamakta okula yeni başladığı zamanda öğretmenler ile ilişki kurmakta zorlandıklarını belirtirler. “Yeni okula geldiğimde öğretmenlerimle iyi muamele kuramadım ve anlamadığım konuları sormaktan çok çekindim”(A.2). “Bütün öğretmenler Rusça anlatıp, Rusça konuşuyorlardı, kendimi rezil etmeyeyim diye hiç konuşmamışım”(A.6). Lisedeki öğretmenim de benim köyden geldiğini anlayıp, beni desteklemesi veya bana ayrı muamele yapması bana bir az hoş gelmedi”(A.11).

Katılımcıların 2 (15,3%) okula uyum sağlamakta zorluk çektiklerini belirtirler. “Okulda kendimi kimsesiz hissettim. Ortam, arkadaşlar, öğretmenler hepsi yeni olduğu için alışamadım”(A.2). “İlk başta hiç arkadaşım yoktu. Arkadaşım olmadığından dolayı kendimi sınıftan dışlanmış gibi hissediyordum”(A.10).

Katılımcıların 2 (15,3%) okul uyum sağlamakta okulun büyük olduğundan dolayı sınıfı ve diğer yerleri bulamadıklarını belirtirler. “Okul köydeki okula göre büyük olduğu için sınıfı ve diğer yerleri bulmaktan zorlanmışım”(A.2). “ Okulda bazen sınıfları bulmakta zorlanıp, derse geç kaldım”(A.7).

Araştırmanın üçüncü sorusu olan “okula ilk geldiğinde arkadaş edinmede yaşadığı

sorunlar nelerdir?” sorusu ile ilgili bulgular tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Okula İlk Geldiğinde Arkadaş Edinmede Yaşadığı Sorunlar

Görüşmeciler	Verdiği cevaplar	f	%
A.1, A.3, A.5, A.9, A.11, A.4	Kültürel farklılıktan dolayı arkadaş edinmekte güçlük çekmesi	6	46,1
A.8, A.2, A.6, A.7	İlgi alanları farklı olduğu için arkadaş edinmekte güçlük çekmesi	5	38,4
A.2, A.10	Bölgesel ayrımcılıktan dolayı arkadaş edinmekte güçlük çekmesi	2	15,3
Toplam		1	100

Tablo 3 incelenmesinde katılımcıların 6 (46,1%) okula ilk geldiğinde arkadaş edinmekte kültürel farklılıktan dolayı güçlük çektiklerini belirtmişlerdir “Buradan kızlar çok parası var, yâda kafeye kulpa giden bir ortak özelliği var kızlarla arkadaş olamayacağımı fark ettim”(A.9). “Ben hala kendime arkadaş bulamadım. Çünkü şehirdeki kızların değerleri farklıydı. Sadece sınıf arkadaşlarım var ama gerçek arkadaşım hala yok”(A.3). Katılımcıların 5 (38,4%) okula ilk geldiğinde ilgi alanları farklı olduğu için arkadaş edinmekte güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. “Buradaki arkadaşların konuştuğu konuya, izlediği filme yada medyaya göre farklıydım ve ona göre arkadaş edinemiyorum”(A.8). “Burada köyden gelen kızlarla şehirdeki kızlar grup olarak arkadaş ediniyorlardı, bazen iki gruba da geçinemediğim anlardım”(A.2). “Arkadaşlarımın dilin hiç anlamıyordum ve köyden gelen iki-üç kız vardık, sadece onlarla konuşuyordum ve başkalar bize farklı bakıyorlardı”(A.7).

Katılımcıların 3 (15,3%) okula ilk geldiğinde bölgesel ayrımcılık yüzünden arkadaş edinmekte çok zorlandığını belirtmişlerdir. “Ben ilk geldiğimde kızlarla aram iyi değildi, bölgesel ayrımcılık yüzünden iyi anlaşamıyorduk”(A.2). “Kızlar içinde köylü, şehirdi diye ayrımcılık vardı ve onun için iki yıldır arkadaş edinemedim”(A.10). Araştırmanın dördüncü sorusu olan “aileden uzak olmasından dolayı yaşanan sorunlar?” ile ilgili tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Ailenizden Uzak Olmakta Yaşadığınız Sorunlar

Görüşmeciler	Verdiği cevaplar	f	%
A.1, A.3, A.5, A.9, A.8	Ailenin özlenmesi	5	50
A.1, A.2, A.6, A.11	Başkalarının desteğine ihtiyaç duyması	3	30
A 10, A 4	Para sıkıntısının yaşamak	2	20
Toplam		10	100

Tablo 4 incelenmesinde 5 (50%) katılımcıları aileden uzak olmasından dolayı ailelerin özlediklerini belirtmişlerdir. “Ben ailemin en küçük kızıydım. Bundan önce hiç yalnız kalmamıştım ve ailemden uzak kalmak beni çok rahatsız etti ve çok özledim”(A.1). Şehirde yaşayan teyzemin evinde kalıyordu, o teyzemi de iyice tanıyıyordum ve tanımadığın bir eve gelip yaşamak da çok zormuş da anne babamı çok özledim. Onlar arayınca ağlıyordum”(A.5). “Ailemden uzak hiç kalmamışım ve kardeşlerimle oynamayı özledim”(A.9).

Katılımcıların 3 (30%) aileden uzak olmasından dolayı başkalarının desteğine ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. “Aileden uzak kalınca en çok problem özlemdir ve birinin desteğine ihtiyaç duyarsın. Para meselesi de sıkıntı olur. Sanki anne babamı zorluyormuşsun gibi hissediyorsun ve ailemden destek ihtiyaç duydum”(A.6). “Ailemi ve akrabalarımı, grup

arkadaşlarının konuştuğu anları hatırladığımda başkalarının desteğine ihtiyaç zamanlar oldu”(A.2). “Babam Rusya’daydı, bu yüzden başka seçeneğim yoktu ve annem bana destek vermek için ayın sonunda bana geliyordu”(A.11)

Katılımcıların 2 (20%) aileden uzak olmasından dolayı para sıkıntısını yaşadıklarını belirtmişlerdir. “Şehirde neredeyse para”(A.2). “Para probleminden dolayı sıkıntı olup, çalışmak zorunda kaldım “(A.10). “Anne babamdan para sormaktan çok utanıyordum. Sadece tüketici olup hiç yararda bulunmadığım için kendimi suçluyorum “(A.5). Araştırmanın beşinci sorusu olan “şehirde yaşadığı yere göre sorunları” ile ilgili tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Şehirde Yaşadığı Yere Göre Sorunlar

Görüşmeciler	Verdiği cevaplar	f	%
A.1, A.3, A.5, A.7, A.9, A.11	Evin okuldan uzak olması	6	50
A.1, A.2, A.6, A.11	Yaşadığı akrabaların evinde kendisini rahat hissetmemesi	4	33,3
A.2, A.10	Yurda alışamamak	2	16,6
Toplam		12	100

Tablo 5 incelendiği zaman katılımcıların 6 (50%) şehirde yaşadığı yere göre evinin okuldan uzak olması onları rahatsız ettiklerini belirtmişlerdir.. “ Benim kaldığım yer liseden uzaktı. Her gün 15/20 dakika durağa gitmem gerekiyordu. Dolmuşu 10 dakika beklerdim. Uzak olunca da geç kalmayayım diye endişe içindeydim. Korkardım çünkü dersim sabah 7:30 da başlardı. Kışın dolmuş çok yavaş yürerdi”(A.1) “Ben yaşadığım ev şehir merkezinden liseye çok uzaktı. Liseye dolmuşla gidiyordum. Evden liseye kadar 1 saat geçirdi. Bu mesafe beni yorardı. “Benim yaşadığım yer okuldan da duraktan da uzaktı. Okula giderken karanlıktan korkuyorum. Dolmuş da dolu dolu gelirdi. Okula gelinceye kadar çok yoruldum “(A.11). Katılımcıların 4 (33,3%) şehirde yaşadığı yere göre akrabaların birinin evinde kalmakta rahatsız hissettikleri sonucuna ulaştığını belirtmişlerdir. “ Akrabaların evinde kalınca daha sorumluluklarını arttığını belirttiler.” Ben ilk teyzemin evinde yaşadım. Teyzemin ailesinde kalmakta çok rahatsız ediyordum. Teyzemin evi liseden çok uzaktı. Uzak olunca da yoldan çok zorluklar çektim ve derse geç kalıyorum”(A.1). “Ailem köyde olduğu için kuzenimin evinde yaşadım. Hâlâ özgürce yürüyemiyor, okuldan eve yorgun gelip ev işlerine yardım etmek zorunda, iyi mi kötü mü olduklarını bilmiyor, okuldaki konsantrasyonunu kaybediyor”(A.6). Yaşadığım evde ortam iyi olmadığından ders yapmakta, sınava hazırlanmakta çok zorlanıyordum”(A.8).

Katılımcıların 2(16,6%) şehirde yaşadığı yere göre yurda alışamamaların belirtmişlerdir. “Maddi sıkıntılar nedeniyle yurtda kalıyordum, oradaki çocuklarla iletişim kuramıyorum ve evde yemek yapmadığım için karnım acıkmıştı”(A.2). “Bur da kimsem olmadığı için yurtda kalıyorum. Yurdu çok beğenmişim oda arkadaşları ile iyi geçinemiyorum. Etrafta tanımayanlar olunca çok sorunlar çıkardı”(A.10).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde köyden şehre okumaya gelen lise öğrencilerin karşılaştıkları sorunların incelemek amacıyla yapılan araştırmada elde edilen bulgulara dayanılarak ulaşılan araştırma sonuçları ve tartışma aşağıda sunulmuştur

Araştırmanın birinci sorusu olan “şehre uyum sağlamakta yaşadığı sorunlar nelerdir? Sorusu ile ilgili sonuçlar şu şekildedir; dil konusunda zorlanmak, kültürel farklılık, ekonomik düzeyde, kalabalık ortam içinde olmaktan çok sıkılmak, havasından çok zorluk çekmek, kıyafetlerinin şehirde yaşayanlara göre farklı olması olarak bulunmuştur. Çağlar (2000),

yaptığı çalışmada öğrencilerin en çok uyum problemi yaşadıkları ayrıca dil, ekonomik sorunlar, barınma, iklim ve çevreye uyumun takip ettiği sonucunu bulmuştur.

Özyürek (2008), yaptığı çalışmada uluslararası öğrencilerin uyum sağlaması için uluslararası dil düzeyini yeterli görebilir ancak yetersiz gördüğü sosyal dil becerisi yüzünden sosyal durumlardan sakınma eylemi içerisine girebilir. Bu anlamda, dil yeterliliğinin, öğrencinin kendine yetebilme ve güven duygusunun gelişmesine ve kültürel uyum sürecine katkısı yadsınamaz bir durumdur. Endişe-öz güven, yalnızlık hissi- sosyal çevre, kararlılık- başarısızlık, anlama-şüphe duyma kavramlarının bireyin kişisel özellikleri ve geçmiş deneyimleriyle olduğu kadar sahip olduğu dil becerileriyle de ilişkisi olduğu sonucunu bulmuştur.

Yue (2009), tarafından yapılan çalışmada bireyin bir dili öğrenirken başarılı bir iletişim kurabilmesi için aynı zamanda yepyeni sosyal ve duygusal davranış tarzlarını da öğrenmesi gereklidir. Herhangi bir kültürde, yabancı bir bireyin davranışlarında o ülkeye uyumu beklenmektedir. Bu durumda, dil yeterliliğinin yanında her şeyden önce ülke tarihi, kültürel değerler hakkında bilgi sahibi olunması sonucunu bulmuştur.

Ukcisa (2012), yaptığı araştırmanın sonunda köyden bir başka şehre giden bir öğrencinin ilk etapta yüz yüze geleceği durum ülkesiyle misafir olduğu ülke arasındaki kültürel farklılıklardır. Bir öğrencinin bulunduğu şehre, kampüse, yemek kültürüne, iklime hatta benimsemiş olduğu kültür dışındaki değerlere, inançlara, yaşam tarzına vb. türden toplumsal normlara uyum sağlaması zamana bağlı olduğu sonucunu bulmuştur.

Yukarıda belirtilen literatürdeki çalışmalar bu araştırma sonuçlarına desteklemektedir. Araştırmanın ikinci sorusu olan “yeni okula uyum sağlamakta karşılaştığı sorunlar nelerdir? Sorusu ile ilgili sonuçlar şu şekildedir; sınıfta farklı bölgeden gelen öğrencilerin ayrımcılık yapması, okula yeni başladığı zamanda öğretmenlerle ilişki kurmakta zorlanmak, okulda kendini yalnız hissetmek, okul çok büyük olduğu için sınıf ve diğer yerleri bulmakta zorlanmak olarak bulunmuştur.

Flowers (2010), tarafından yapılan çalışmada bir şeyi ayırmak için yapılması gereken şey iki şeyin bir birinden farklılıklarını belirlemek suretiyle onları sınıflamaktır. Ayırımın amacı nitelik ve nicelik bakımından birinin diğerinden daha üstün ya da iyi olduğu varsayımına dayanır. Bu varsayım kimi zaman inanca dönüşerek toplulukları ya da bireyleri toplumsal yaşamda ayrımcılık yapmaya götürebilir. En nihayetinde bu ayrımcılığa dayalı olarak toplumda bazı kişiler siyasal, toplumsal, ekonomik, kültürel haklarını kullanmada engellemeler ile karşılaşır. Ayrımcılık çoğu zaman cehaletten, ön yargılardan ve kalıplaşmış yargılardan kaynaklanır. Çoğu insan yabancı görünen veya bilinmeyen şeylerden korktuğu için, görünüşü, kültürü veya davranışları yabancı gelen kişilere kuşkuyla bakar, hatta onlara karşı şiddet kullanmaya yönelebilir. Herhangi bir kişiyi ast duruma düşüren veya marjinal konuma iten tutum, eylem ve kurumsal pratikler ayrımcılık sayılabilirler.

Zeller ve Mosier (2003), tarafından yapılan çalışmada okula yeni başlayan öğrencilerin okul kültürüne aşına olmamanın getirdiği kültür şoku devreye girer ve bu yeni öğrenci uyum problemleri gerçeği ile yüzleşir. Bu süreçte öğrenciler ortak kullanım alanlarını paylaşmaya ve insan ilişkilerine dayalı oluşan kültürel farklılıklara adaptasyon sağlama çabası içerisine girerler. Yukarıda belirtilen literatür de ki çalışmalar bu araştırma sonuçlarına desteklemektedir.

Araştırmanın üçüncü sorusu olan “okula ilk geldiğinde arkadaş edinmede yaşadığı sorunlar nelerdir?” sorusu ile ilgili sonuçlar şu şekildedir; kültürel farklılıktan dolayı arkadaş edinmekte güçlük çekmesi, ilgi alanları farklı olduğu için arkadaş edinmekte güçlük çekmesi, bölgesel ayrımcılıktan dolayı arkadaş edinmekte güçlük çekmesi olarak bulunmuştur.

Aydın (1995), yaptığı çalışmada ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerinin duygusal destek sağlamada arkadaşlıkların giderek daha önemli hale geldiği zamanlar olduğunu vurguluyor: “Araştırmalar, gençlerin yetişkinlere göre arkadaşlıklarından daha yüksek beklentileri

olduğunu gösteriyor. Daha kalabalık arkadaş grupları, daha fazla yakınlık ve dostluk, arkadaşlarıyla daha sık iletişim kurmayı tercih ederler. Pek çok gencin hissettiği gibi ‘uyum sağlayamadığımızı’ hissetmek, yalnızlığa yol açabilir.

Araştırmanın dördüncü sorusu olan “aileden uzak olmasından dolayı yaşanan sorunlar?” ile ilgili sonuçlar şu şekildedir; Ailenin özlenmesi, başkalarının desteğine ihtiyaç duyması, para sıkıntısının yaşamak olarak bulunmuştur.

Lewthewaite (2006), tarafından yapılan çalışmada lise öğrencilerin başka şehre giderken ülkelerine karşı olan sorumluluklarını yerine getirebilmelerinin yanısıra ailelerine veya kendilerine maddi- manevi destekte bulunanların beklentilerine cevap verebilme konusunda yaşayacakları kaygı ve endişeler başarılarını olumsuz yönde etkileyebilir. Ancak, bazı durumlarda bu tersine bir etki ile güçlü bir motive olma duygusunu tetikleyebilir. Yeni Zelanda’daki uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarına yönelik yapılan çalışmada, bazı öğrencilerin kültürden ziyade aile özlemi çektiği İngilizce düzeylerinin kötü olmasından ötürü çok fazla kendi ülke vatandaşlarıyla temasta olmak istemedikleri ifade edilmektedir.

Araştırmanın beşinci sorusu olan “şehirde yaşadığı yere göre sorunları” ile ilgili evin okuldan uzak olması, yaşadığı akrabaların evinde kendisini rahat hissetmemesi, yurda alışmamak olarak bulunmuştur.

Aydın (1995), yaptığı çalışmada yurtlarda öğrencilerin barınma beslenme gibi sorunlar yaşadıklarını, bu nedenle evleri daha çok tercih ettiklerini, bununla birlikte yurtlarda kalmanın da arkadaşlarıyla beraber olmaları ve arkadaşlık ilişkileri bakımından avantaj olarak görüldüğü sonucunu ortaya çıkartmıştı.

Ercan (2001), tarafından yapılan çalışmada lise öğrencilerin Türkiye’de kaldıkları yere göre anlamlı düzeyde fark olduğunu, bu farkın yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarında artma veya azalma olduğunu belirtmektedir. Aynı şekilde Annaberdiyev (2006) yurtlarda kalan öğrencilerin daha fazla sorun yaşadıklarını saptamıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

Liseye uyum konusunda sıkıntı yaşayan öğrencilere yönelik oryantasyon programları düzenlenmesi.

Lise öğrencilerinin yaşadıkları sıkıntıların çözümüne yardımcı olabilmek için liselerde sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerin olması.

Kültürel farklılıklarla ilgili sorunların çözümüne yönelik olarak konferans, panel vb. bilgilendirici etkinliklerin düzenlenmesi.

Farklı alt kültürlerden gelen öğrencilerin uyum içinde çalışmalarına yönelik olarak grup çalışmalarına ağırlık verilmesi.

Yurt ve ev imkânlarının artırılması kırsal kesimden gelen öğrencilere öncelik verilmesi.

Ekonomik açıdan sıkıntı yaşayan öğrencilere yönelik devlet burslarının verilmesi.

Öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri ve sosyal alanda yaşadıkları sıkıntıları giderebilmek adına öğrencilerin oluşturdukları topluluk faaliyetleri yaygınlaştırılabilmesi.

Kaynaklar:

1. Aydın, B. (1995). Azerbaycan’dan Türkiye’ye Eğitim Amacıyla Gelen Öğrencilerin Dil-Kültür-Sosyal Problemleri ve Çözüm Teklifleri. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

2. Çuhadaroğlu, F. (1989). Gençlerin Kimlik Bocalamaları, Uyum Sorunları Sempozyumu Bilimsel Çalışmalar, Bilkent Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Araştırma Merkezi, Ankara; ss.35-41.

3. Ekiz, D. (2003). Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş: Nitel, Nicel ve Eleştirel Kuram Metodolojileri. Karadeniz Teknik Üniversitesi.

4. Ercan, L. (2001). Yabancı Uyruklu ve Türk Üniversite Öğrencilerine Ait Sorunların Bazı

- Değişkenler Açısından İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21, 165-173.
5. Gizir, C. A. (2005). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Problemleri Üzerine Bir Çalışma, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, Mersin; ss.196-213.
6. Lewthwaite, M. (1996). A study of international students' perspectives on crosscultural adaptation. International Pacific College. Kluwer Academic Publishers 1997. International Journal for the Advancement of" Counselling; 19:167-185
7. Özbay, G. (1997). Üniversite Öğrencilerinin Problem Alanlarını Belirlemeye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, K. T. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
8. Özgüven, İ.E. (1992). Üniversite Öğrencilerinin Sorunları ve Başetme Yolları, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi; ss.5-13.
9. Özyürek, R. (2009). Türk Topluluklarından gelen Türk Soylu Uluslararası Uyraklı Öğrencilerin Türkçe Öğreniminde Karşılaştıkları Problemler. www.turkishstudies.net.
10. Türnüklü, A. (2000). Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Araştırma Tekniği: Görüşme. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. Amasya; sayı: 24 (543-559).
11. Yeşilyaprak, B. (1989). Anne baba tutumlarının kişilik gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin bir araştırma. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi Yaygınlaştırma Semineri, İstanbul.
12. Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Nitel Araştırma Yöntemleri 11. Baskı, 427. Ankara.
13. Yue, Yun and LE, Thao. (2009). Cultural adaptation of Asian students in Australia. University of Tasmania. www.aare.edu.au.
14. Zapf, M. (1991). Cross-cultural transitions and wellness: Dealing with culture shock. Faculty of Social Work, The University of Calgary, Edmonton Division International Journal for the Advancement of Counselling 14: 105-119, Kluwer Academic Publishers. Printed in the Netherlands.